

چند کتاب درباره کودتای 28 مرداد

29 مرداد 1402

کودتای 28 مرداد که با طراحی انگلستان و امریکا و اجرای مشترک آن دو به انجام رسید، پایان غم‌انگیزی بر نهضت ملی‌شدن صنعت‌نفت و آغاز دوره جدیدی از استبداد بوده است.

«کودتا (خاطرات کرومیت روزولت از کودتای 28 مرداد)» نوشته کرومیت روزولت ترجمه محسن عسکری‌جهقی (نشر ثالث)

گروهی کرومیت روزولت را از برنامه‌ریزان کودتای 28 مرداد می‌دانند. نمی‌توان نقش کرومیت روزولت را در رویداد کودتا نادیده گرفت، بنابراین پرداختن به یادداشت‌ها و خاطرات وی نقشی مهم در بازنگری گوشه‌های تاریک کودتای 28 مرداد خواهد داشت. این کتاب در بردارنده داده‌های تاریخی بسیاری است مانند دیدگاه‌های روزولت نسبت به ایران و ایرانیان، نگاه وی به مصدق و شاه و پیامدهای کودتا.

کتاب «کودتاهای ایران» نوشته سهراب یزدانی (نشر ماهی)

یزدانی در کتاب کودتاهای ایران تاریخ 50 ساله ایران را بازگو نمی‌کند، بلکه می‌کوشد به این پرسش‌ها پاسخ دهد و آنها را تحلیل کند. فصل یکم این کتاب مبحثی نظری و تاریخی درباره پدیده کودتاست. در فصل‌های دوم تا پنجم کودتاهای ایران بررسی می‌شوند؛ براندازی مجلس اول، برچیدن مجلس دوم، سوم اسفند 1299 و 28 مرداد 1332. یزدانی در فصل پایانی کتاب می‌کوشد شاخصه‌های مشترک این چهار کودتا را بیابد و بررسی کند که آیا می‌توان الگوی مشترکی در کودتاهای ایرانی یافت.

«کودتا» نوشته پرواند آبراهامیان با ترجمه محمدابراهیم فتاحی (نشر نی)

پرواند آبراهامیان در این کتاب کوشیده است با نگاهی خاورشناسانه به رویداد 28 مرداد بپردازد. آبراهامیان در این پژوهش بویژه بر نقش امریکا در کودتای 28 مرداد انگشت می‌گذارد و باور دارد بازار نفت و سرمایه‌گذاری‌های بزرگ امریکا در آن، دلیل بنیادین نقش امریکا در کودتا بوده است. هر چند نقدهایی نیز بر این پژوهش وارد است. مانند بی‌توجهی به نقش مردم در این کودتا و تنها پرداختن به نقش حزب توده است.

کتاب «کودتای 28 مرداد 1332» نوشته مارک گازیوروسکی با ترجمه غلامرضا نجاتی (نشر شرکت سهامی انتشار)

مارک گازیوروسکی در پژوهش‌های بسیاری به کودتای 28 مرداد، محمد مصدق و سیاست خارجی امریکا پرداخته است. کتاب «کودتای 28 مرداد» از نمونه‌های برجسته و تا اندازه‌ای کلاسیک گازیوروسکی است. نویسنده در این کتاب به گونه‌ای ویژه به رویداد کودتای 28 مرداد پرداخته و کوشیده است تا زمینه‌های این کودتا را شناسایی کند.

«چند و چون فروریزی دولت دکتر مصدق و بررسی کنش حزب توده ایران» نوشته ماشاءالله ورقا (نشر اشاره)

نگارنده این پژوهش که خود رئیس پیشین دایره اطلاعات و مراقبت شهربانی کل کشور بوده است، باور دارد که بسیاری از گوشه‌های تاریخ کودتای 28 مرداد ناگفته مانده است.

وی فروریزی دولت مصدق را نه یک فروریزی دولتی و از میان رفتن مصدق، بلکه فروریزی شیوه کشورداری و دگرگون شدن نظام اجتماعی نوپایی می‌داند که در راه دموکراسی، آبادی و استقلال کشور

گام نهاده بود.

«اسرار کودتای 28 مرداد: شرح عملیات چکمه (آجکس)» نوشته سی.ام وودهاوس با ترجمه
نظام‌الدین دربندی (نشر رهنما)

این کتاب خواننده را با جستاری جاسوسی روبه‌رو خواهد کرد که در آن گوشه‌های بسیاری از تاریخ ایران و سازمان‌های جاسوسی بریتانیا پنهان شده‌اند با این همه ارزش این کتاب نه در رنگ و بوی جاسوسی و پلیسی آن، بلکه در بازشناسی جستارهایی است که در لایه‌های زیرین تاریخ معاصر ایران پنهان مانده است و آن نقش سازمان‌های جاسوسی دربراندازی دولت مصدق است.